

Anotace rozsudku ze dne 9. října 2012 ve věci č. 24626/09 – X proti Turecku

Senát druhé sekce Soudu jednomyslně rozhodl, že podmínky výkonu stěžovatelovy vazby byly v rozporu s čl. 3 Úmluvy (zákaz mučení, podrobování nelidskému či ponižujícímu zacházení anebo trestu) a většinou šesti hlasů ku jednomu rozhodl, že stěžovatel byl během vazby v rozporu s čl. 14 Úmluvy (zákaz diskriminace) ve spojení s čl. 3 diskriminován na základě své sexuální orientace. Soud přiznal stěžovateli náhradu nemajetkové újmy ve výši 18 000 eur.

(i) Okolnosti případu

Na základě vlastního udání ze spáchání trestných činů podvodu, padělání úřední listiny, zneužití bankovních karet a uvedení nepravdivých údajů v úředních dokumentech, byl stěžovatel v roce 2008 umístěn do vazby. Po několika týdnech vazby požádal stěžovatel prostřednictvím svého zástupce o přemístění do jiné cely, kterou by mohl sdílet s homosexuálně orientovanými vězni. Důvodem bylo obtěžování a zastrašování stěžovatele jeho tehdejšími spoluvězni z důvodu jeho homosexuální orientace. Na základě této žádosti byl stěžovatel umístěn do samostatné cely, která však byla nedostatečně vybavená a hygienické podmínky v ní byly špatné. Stěžovatel byl zbaven jakéhokoliv kontaktu s ostatními vězňami a nemohl využívat možnosti vycházek na přilehlém dvoře, což mu způsobilo psychické potíže. Žádosti o ukončení izolace a rovné zacházení turecké orgány nevyhověly s odkazem na fakt, že stěžovatel není odsouzený, ale pouze preventivně zadržený, z čehož dle tureckých předpisů vyplývá diskreční pravomoc správy věznice z hlediska umístění stěžovatele ve věznici. V létě 2009 byl stěžovatel po dobu jednoho měsíce hospitalizován na psychiatrii. Po návratu z nemocnice sdílel celu s homosexuálním vězněm až do listopadu 2009, kdy vězeňská správa oba dotyčné rozdělila a stěžovatel tak byl opětovně zbaven kontaktu s ostatními vězňami. V únoru 2010 došlo k přemístění stěžovatele do jiné věznice, kde mohl využívat práva příslušející odsouzeným (kontakt s ostatními odsouzenými, sportovní aktivity, vycházky na dvůr apod.). Nadále však trpěl psychickými problémy a pobíral antidepressiva.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

a) K tvrzenému porušení čl. 3 Úmluvy

Při posouzení rozporu opatření, jež znamenalo izolaci stěžovatele v samostatné cele, s čl. 3 Úmluvy, je nutné přihlédnout k tvrdosti tohoto opatření, jeho délce trvání, sledovanému cíli, k následkům pro stěžovatele a dalším okolnostem (srov. *Rohde proti Dánsku*, č. 69332/01, rozsudek ze dne 21. července 2005). Délka izolace stěžovatele vyžaduje důkladné posouzení z hlediska její nezbytnosti, proporcionality a vztahu k jiným možným postupům (srov. *Ramirez Sanchez proti Francii*, č. 59450/00, rozsudek velkého senátu ze dne 4. července 2006).

Z tohoto pohledu se izolace stěžovatele, kdy se mohl stýkat jen se svým advokátem a účastnit se soudních jednání, z důvodu obav tureckých orgánů kvůli možnému způsobení újmy stěžovateli ze strany jeho heterosexuálních spoluvězňů, nejeví jako přiměřené opatření. Soud dodává, že turecká vláda nevysvětlila, proč stěžovateli navzdory jeho žádostem nebyl umožněn přístup na venkovní dvůr a kontakt s ostatními. Žádosti stěžovatele byly nadto odmítnuty bez hlubšího posouzení adekvátnosti přijatých opatření. Přestože izolace neměla mít sama o sobě sankční povahu, krátila stěžovatele na jeho právech. Dle Soudu byl stěžovatel zbaven účinného vnitrostátního prostředku, kterým by se mohl bránit proti

nevyhovujícím podmínkám svého vězení, nerespektujícím jeho důstojnost. Soud shledal, že podmínky, za nichž byl stěžovatel vězněn, byly způsobilé přivodit stěžovateli psychické a fyzické utrpení a narušení jeho lidské důstojnosti. Uvedené bylo zhoršeno nemožností využít účinných vnitrostátních prostředků. Ze strany Turecka se tak jednalo o nelidské a ponižující zacházení ve smyslu čl. 3 Úmluvy.

b) K tvrzenému porušení čl. 14 Úmluvy ve spojení s čl. 3 Úmluvy

Soud připomněl, že čl. 14 Úmluvy, zakazující diskriminaci, nemá autonomní povahu a uplatní se obvykle ve spojení s ostatními články Úmluvy a protokoly, které ji doplňují (v daném případě ve spojení s čl. 3 Úmluvy, k jehož porušení došlo). Pokud je odlišné zacházení založeno na odlišné sexuální orientaci, princip proporcionality vyžaduje nejen, aby přijaté opatření bylo vhodné k dosažení určeného cíle, ale zároveň aby jeho užití bylo nezbytné za daných okolností případu. Pokud důvody odlišného zacházení spočívají pouze na odlišné sexuální orientaci stěžovatele, jedná se o porušení Úmluvy (srov. *Alekseyev proti Turecku*, č. 4916/07 a další, rozsudek ze dne 21. října 2010, § 102).

Soud odmítl argumentaci vlády, podle níž byl stěžovatel umístěn do izolace na základě své vlastní žádosti a za účelem ochrany jeho fyzické integrity. Stěžovatel žádal o přemístění do cely, kterou by sdílel s ostatními homosexuály anebo do jiného pavilonu. Namísto toho byl umístěn do izolované cely, kam byli běžně umísťováni obvinění z pedofilie nebo znásilnění. Úplná izolace stěžovatele nemůže být v žádném případě ospravedlnitelná. Soud proto není přesvědčen, že uvedené opatření, kterým došlo k faktickému vyloučení stěžovatele z vězeňského života, přijaly turecké orgány pouze z důvodu ochrany jeho bezpečnosti. Podle názoru Soudu představovala sexuální orientace stěžovatele hlavní důvod přijetí předmětného opatření, čímž došlo k diskriminaci na základě sexuální orientace.

c) K tvrzenému porušení čl. 5 Úmluvy

Stěžovatel dále namítal porušení čl. 5 (právo na svobodu a osobní bezpečnost), které spatřoval ve svém uvěznění bez věrohodných důvodů a v nepřijatelné délce.

Soud poukázal na skutečnost, že stěžovatel se k předmětným činům sám doznal na policii, přičemž následně z nich byl obviněn a odsouzen. Lze tedy mít za to, že byl zbaven svobody pro důvodné podezření ze spáchání trestného činu ve smyslu článku 5 odst. 1 písm. c) Úmluvy.

Ohledně délky vazby Soud uvedl, že od počátku uvěznění do prvního odsuzujícího rozsudku činila krátce přes 7 měsíců. S ohledem na skutečnost, že vyšetřování probíhalo náležitým tempem a nelze v něm vysledovat žádná období nečinnosti, vyhovuje doba 7 měsíců pojmu „přiměřená lhůta“ ve smyslu čl. 5 odst. 3 Úmluvy.

(iii) Oddělené stanovisko

Oddělené stanovisko uplatnila soudkyně Danutė Jočienė, která nesouhlasila s deklarovaným porušením čl. 14 ve spojení s čl. 3. Podle jejího názoru konstatování porušení čl. 3 odpovídá hlavnímu právnímu problému namítanému stěžovatelem, naproti tomu se nelze ztotožnit se závěrem, že vyloučení stěžovatele z vězeňského života proběhlo na základě jeho sexuální orientace (porušení čl. 14). Vězeňské orgány konaly legitimním způsobem, ve snaze ochránit stěžovatele před diskriminačními útoky, jejichž terčem se stal ze strany některých ostatních spoluvězňů. Z uvedených důvodů soudkyně hlasovala též proti výši přiměřeného zadostiučinění prisouzeného stěžovateli.